

TÜRKSAT'tan, PTT'ye, Telekom'da kalan kamu hisselerinden BOTAŞ, TPAO, ETİ Maden ve Çay İşletmeleri'ne, Borsa İstanbul'dan Türk Havayolları'na, Ziraat Bankası'ndan Halk Bankası'na varıncaya kadar 11 büyük kamu kuruluşunun ve birçok arazi Hükümetçe kurulan Varlık Fonu'na devredilmiştir.

Tamamı kamu kaynaklarınca kurulan bu fonun saydamlığını ve hesap verebilirliğini engelleyen, denetime tabi tutulmamasına yol açan ve dolayısıyla anayasaya aykırılık teşkil eden durumların var olduğu kaygısı toplumda yaygınlık kazanmakta. Sermayesinin yarısından fazlasının kamuya ait olduğu işletmelerin Sayıştay denetimine tabii tutulması beklenirken, kurulan bu varlık fonunun denetimden uzak tutulması ihtimali bu endişenin temelini oluşturuyor.

Fon'a devredilen kuruluşlarda çalışan kamu görevlileri ortaya çıkan belirsizlik nedeniyle büyük bir tedirginlik içerisinde. Toplumumuz Fon'un hangi amaçlarla kullanılacağını bilmek, vergileriyle ve fedakârlıklarla kurduğu işletmelerin akıbetini öğrenmek istemektedir. Yetkililerin en kısa sürede bir açıklama yaparak kamuoyunda oluşan tereddütleri gidermesi gerekmektedir. Eleştirileri dikkate alarak gerekli açıklama ve düzenlemeler yapılmalıdır.

Türkiye'nin Varlık Fonu Gündemi

Türkiye Kamu-Sen kamuoyunda tartışılan Varlık Fonu konusunda ortaya çıkabilecek aksaklıklar ve konu hakkında aşağıdaki açıklamayı yaptı:

"Türkiye Varlık Fonu A.Ş.'nin kuruluş amacı, ekonomiyi finansal spekülasyonlardan korumak, stratejik öneme sahip alt yapı yatırımlarını finanse etmek ve verimli alanlara yatırım yapmak amacıyla bütçe disiplini ve Sayıştay denetimi dışında bir kaynak oluşturmak olarak belirtilmiştir. Buna göre herhangi bir denetime tabi olmayan ve bütçe giderleri içinde yer almayacak şekilde istenilen her türlü harcamanın gerçekleştirilebileceği, istenilen şirketlere dilendiği kadar teşvik verilebileceği, kontrolsüz bir yapı oluşturulmuştur.

Fon'un 5 kişilik Yönetim Kurulunda, Cumhurbaşkanı Ekonomi Başdanışmanı Yiğit Bulut, Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Sabah Gazetesi yazarı Prof. Kerem Alkin, Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı Himmet Karadağ, Piri Reis Üniversitesi Rektörü Prof. Oral Erdoğan bulunmaktadır.

Yönetim Kurulu'nun kararıyla Türkiye Varlık Fonu adına gerçekleştirilebilecek işlemler şu şekildedir: Yerli ve yabancı şirketlerin hisse senetleri, özelleştirme kapsam ve programına alınanlar dahil olmak üzere Türkiye'de kurulan ihraççılara ait payların alınıp satılması, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen yabancı kamu, özel sektör ve kamu borçlanma araçları ve ihraççı paylarının alınıp satılması, vadeli mevduat ve katılma hesabı işlemlerinin yapılması, hazine taşınmazlarının, mevduat sertifikalarının, altın ve diğer değerli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının alım satımı, fon katılma payları, repo ve ters repo işlemleri, kira sertifikaları, gayrimenkul sertifikaları, varantlar ve primleri, özel tasarlanmış yabancı yatırım araçları ve ikraz iştirak senetleriyle ilgili işlemlerin yapılması, ulusal yatırımlar ile uluslararası alanda diğer devletler ve/veya yabancı şirketler tarafından yapılacak yatırımlara iştirak ve bunlara sınırlı olmamak üzere diğer yatırım araçları işlemlerine girilmesi.

Görüldüğü üzere Fon'un her türlü denetimden uzak bir biçimde gerçekleştirebileceği son derece geniş bir işlemler ağı ve hareket alanı bulunmaktadır. Böylelikle devlet içinde denetimsiz harcamaların yapılabileceği, Merkezi Yönetim Bütçesi dışında, yeni bir bütçe oluşturulmuştur.

Fon'un gelirleri, kapsam dahilindeki şirketlerin kârları, varlıklarının kullanımı ve satışı üzerinden sağlanacakken, harcamalarının ne olacağı, bu harcama ve teşviklerin kimlere ne şekilde verileceği belirtilmemiştir. Buna göre

aslında bütçeye gitmesi gereken gelirlerin büyük bir bölümünün bu Fon'a aktarılması ve denetimden uzak bir şekilde harcanmasının sağlanması söz konusudur.

Bununla birlikte Fon'a devredilen kuruluşlarda çalışan kamu görevlileri ortaya çıkan belirsizlik nedeniyle büyük bir tedirginlik içerisinde. Toplumumuz Fon'un hangi amaçlarla kullanılacağını bilmek, vergileriyle ve fedakârlıklarla kurduğu işletmelerin akıbetini öğrenmek istemektedir. Yetkililerin en kısa sürede bir açıklama yaparak kamuoyunda oluşan tereddütleri gidermesi gerekmektedir." denildi.

Türk Enerji-Sen yaptığı açıklamada;

Bilindiği üzere daha hızlı özelleştirme yapmak adına 19.08.2016 tarihinde 6741 sayılı kanun ile Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi kurulmuştur. OHAL Kanunu çerçevesinde düzenlenen 684 sayılı KHK ile Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketinin Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yapılan değişik ile Bakanlar Kuruluna "uygun gördüğü KİT" leri özelleştirmek amacıyla Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketine aktarma yetkisi" verilmiştir.

Düzenleme ile Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketine Kamu kurumlarının tüm varlıklarını istediği gibi değerlendirme yetkisi verilmiştir. Bu değerlendirme varlık satışı, İşletme devir hakkının devri veya hisse satışı şeklindedir.

Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketinin kurulması ile Özelleştirme İdaresi İşlevsiz bırakılmıştır. Daha önceki uygulamada Özelleştirilmek istenen KİT Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile kapsam ve programa alındıktan sonra 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamaları Kanunu çerçevesinde özelleştiriliyordu. Ancak, 684 sayılı KHK dan sonra KİT'ler Özelleştirme kapsam ve programına alınmadan da Türkiye Varlık Fonuna aktararak daha süratli bir şekilde özelleştirilebilirler.

Hükümetin uygulamaya koyduğu Orta vadeli Programda 2017-2019 yılları için öngörülen 32,3 milyar liralık özelleştirme hedefi ile 684 sayılı KHK' da yer alan bu düzenleme birlikte değerlendirildiğinde birçok Kamu İktisadi Teşebbüsünün kısa sürede özelleştirilebileceği tehlikesi ile karşı karşıyayız.

Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketine aktarılan kurumlarda görev yapan personelin özlük ve mali hakları ile ilgili herhangi bir düzenleme yoktur. Mevcut 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde devamı edecekler mi yoksa yeni bir düzenlemeye mi tabi olacakları önümüzdeki günlerde netleşecektir.

Şu bir gerçektir, önümüzdeki süreçte verimlilik adına personelin özlük ve mali haklarında yapılması muhtemel düzenlemeler ile personel mağdur edilecektir.

Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi Sayıştay denetimi dışında bırakılmıştır.

Türk Enerji-Sen süreci takip ettiğini. Gelişmeler ile ilgili olarak üyelerini bilgilendirileceğini açıklamıştır.

Muhalefet milletvekillerine göre, tamamı kamu kaynaklarınca kurulacak olan bu fonun saydamlığını ve hesap verebilirliğini engelleyen, denetime tabi tutulmamasına yol açan ve dolayısıyla anayasaya aykırılık teşkil eden durumlar var. Sermayesinin yarısından fazlasının kamuya ait olduğu işletmelerin Sayıştay denetimine tabii tutulması beklenirken, kurulması planlanan bu varlık fonunun denetimden uzak tutulması ihtimali bu endişenin temelini oluşturuyor.

Türksat'tan, PTT'ye, Telekom'da kalan kamu hisselerinden BOTAŞ, TPAO, ETİ Maden ve Çay İşletmeleri'ne, Borsa İstanbul'dan Türk Havayolları'na, Ziraat Bankası'ndan Halk Bankası'na varıncaya kadar 11 büyük kamu kuruluşunun ve birçok arazinin Varlık Fonu'na devredildiği anımsatılan EMO açıklamasında, "Kamu kaynaklarını dilediği gibi kullanmak, yandaşlara aktarımlar yapmak, kamu hisselerini ipotek ettirerek para bulmak, piyasalara kimlerin çıkar elde edeceği bilinmeyen müdahaleler ve manipülasyonlarda bulunmak anlamına gelen Varlık Fonu'na yapılan bu aktarımlar kabul edilemez" denildi.

Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan işlemin kamu kurumlarının yönetimlerinin devredilmesinden öte aktarımlar içerdiğine dikkat çekilen açıklamada, "Türkiye Varlık Fonu Yasası'na göre

aktarılan bu kamu kurumları üzerinde iktidarın denetimsiz bir şekilde uygulamalar yapabileceği" ileri sürülerek şöyle denildi:

"- Bu şirketlerdeki kamu paylarını istediği gibi satabilir.

- Bu kurumların almış oldukları sermaye piyasası araçlarını, fon katılma paylarını, kira sertifikalarını, gayrimenkul sertifikalarını, yabancı yatırım araçlarını ve her türlü yatırım araçlarını satabilir. Aynı şekilde istediği yatırım araçlarını da satın alabilir.

- Varlık Fonu'na aktarılan kuruluşların her türlü para piyasası işlemlerine de iktidar kendi çıkarları doğrultusunda yön verecektir.

- Kamu kuruluşlarının bütçe dengeleri değil, iktidarın parasal kaynak ihtiyacı öncelikli olarak kamu zararına uygulama kararları verilebilecektir.

-Hem ulusal hem de uluslararası piyasada her türlü ticari ve finansal işlemi yapabilecektir.

- İsteddiği projelere kaynak yaratmak adına dış proje kredisi bulabilmek için yani yurtdışından para bulmak adına bu kamu kuruluşlarını rehin, ipotek verebilecektir.

-Aktarılan kamu kurumlarının taşınmazlarını dilediği gibi satabilecektir."

Açıklamada, "bu kadar geniş yetkilerle oluşturulan" Türkiye Varlık Fonu kamu kurumlarının "kişisel ve siyasal çıkarlar doğrultusunda kullanılacağı ama hiçbir şekilde denetlenemeyeceği" savunuldu.

Fonun tüm işlemlerinin Sayıştay, TBMM ve Kamu İhale Kurumu denetimlerinin dışına çıkarıldığına hatırlatıldığı açıklamada, "Ayrıca Türkiye Varlık Fonu'nun işlemleri ve kararları KİT mevzuatı, devlet personel düzenlemeleri, Rekabet Kanunu'ndan da muaf kılındı. Tüm bunlarla da yetinilmedi, işlemlerinden her türlü vergi ve kesinti kaldırıldı. Böylece yeni yapılacak satışlarda alıcılara büyük vergi muafiyetleri de getirildi. Denetim diye öngörülen yalnızca Başbakan'ın belirleyeceği sözde bağımsız denetimdir" görüşü savunuldu şöyle devam edildi:

"Cumhuriyet tarihimizin hiçbir döneminde böylesine büyük rant aktarım olanakları yaratan düzenlemeler TBMM'den geçmemiş, bu kadar pervasızca kamu kurumları iktidarın çiftliğine çevrilmemiştir. İktidara bu kamu kuruluşlarının babalarının malları değil, bu ülkenin insanların alın terini taşıyan yılların birikimi olduğunu hatırlatıyor, iktidarın kendi çıkarları doğrultusunda bu kuruluşları kullanmaya kalkmasının en hafif deyişle sıkça kullandıkları 'milli iradeye' saygısızlık olduğunu söylüyoruz. Bu ülke, bu ülkenin varlıkları sahipsiz değildir. Sabahın bir sahibi vardır..."

ASEM'in raporuna göre, ulusal varlık fonlarının neden olduğu tartışmaların başında fonların kullanım sürecinin yeterince şeffaf olmayışı geliyor. Buna karşın Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, fonların uluslararası denetim şirketleri tarafından şeffaf bir şekilde denetlenerek, uluslararası piyasalarda Türkiye'nin yatırım güvenilirliğini arttıracaklarını savunuyor.

VARLIK FONU NEDİR?

50 milyon lira olan kuruluş sermayesi Özelleştirme Fonu'ndan karşılanan Türkiye Varlık Fonu'nu temsil eden paylar, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na ait ve şirketin hisse senetleri yazılı olacak.

En az 5 kişiden oluşan Türkiye Varlık Fonu, yönetim kurulu, başkan ve üyeleri ile genel müdürü Başbakan tarafından atanıyor ve atanacak yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürün ekonomi, finans, hukuk, maliye ve bankacılık alanlarından en az birinde, 5 yıldan az olmamak üzere tecrübe sahibi olması şartı aranıyor.

VARLIK FONUNA DEVREDİLEN KURUMLARDAKİ HİSSE DAĞILIMI

- BOTAŞ: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermayesi 4.15 milyar lira
- TPAO: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermayesi 3 milyar lira
- Ziraat Bankası: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermayesi 5.0 milyar lira
- Posta ve Telgraf: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermayesi 981.5 milyon lira.
- BIST: Hazine payı yüzde 73.6. Ödenmiş sermaye 423.2 milyon lira.
- Türksat: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermaye 1.47 milyon lira.
- Eti Maden: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermaye 600 milyon lira.
- Çay İşletmeleri: Hazine payı yüzde 100. Ödenmiş sermaye 1.49 milyar lira.
- Türk Telekom'daki yüzde 6.7'lik Hazine payı da Varlık Fonu'na devredildi.

Ülkü tek olarak çok sayıda üyemizin de yer aldığı Fon'a devredilen kuruluşlarda çalışan kamu görevlileri ve ülkemizin ekonomisine büyük katkı veren çoğu stratejik önem taşıyan bu güzide kurumlarımızın birilerine peşkeş çekilerek satılması, kötü yönetilerek içlerinin boşaltılması gibi ortaya çıkan belirsizlik nedeniyle büyük bir tedirginlik içerisindeyiz. Toplumumuz Fon'un hangi amaçlarla kullanılacağını bilmek, vergileriyle ve fedakârlıklarla kurduğu işletmelerin akıbetini öğrenmek istemektedir. Yetkililerin en kısa sürede bir açıklama yaparak kamuoyunda oluşan tereddütleri gidermesi gerekmektedir. Eleştirileri dikkate alarak gerekli açıklama ve düzenlemeler yapılmalıdır.